

Põlevkivi kasutusstsenariumid

ENMAK 2030 kütuste seminar

20. veebruar 2014

Mõisted selgitused

- Põlevkivi kaevandamise negatiivse keskkonnamõju üldiseks piiramiseks on seni rakendatud põlevkivi **kaevandamise aastamäär– 20 mln tonni põlevkivi**
- Siinkohal on mõeldud maavarana arvel olevat põlevkivi geoloogilist varu, kaubapõlevkivi saab sellest 1,1 – 1,4 korda rohkem sõltuvalt kaevandamisviisist ja rikastamisviisist.

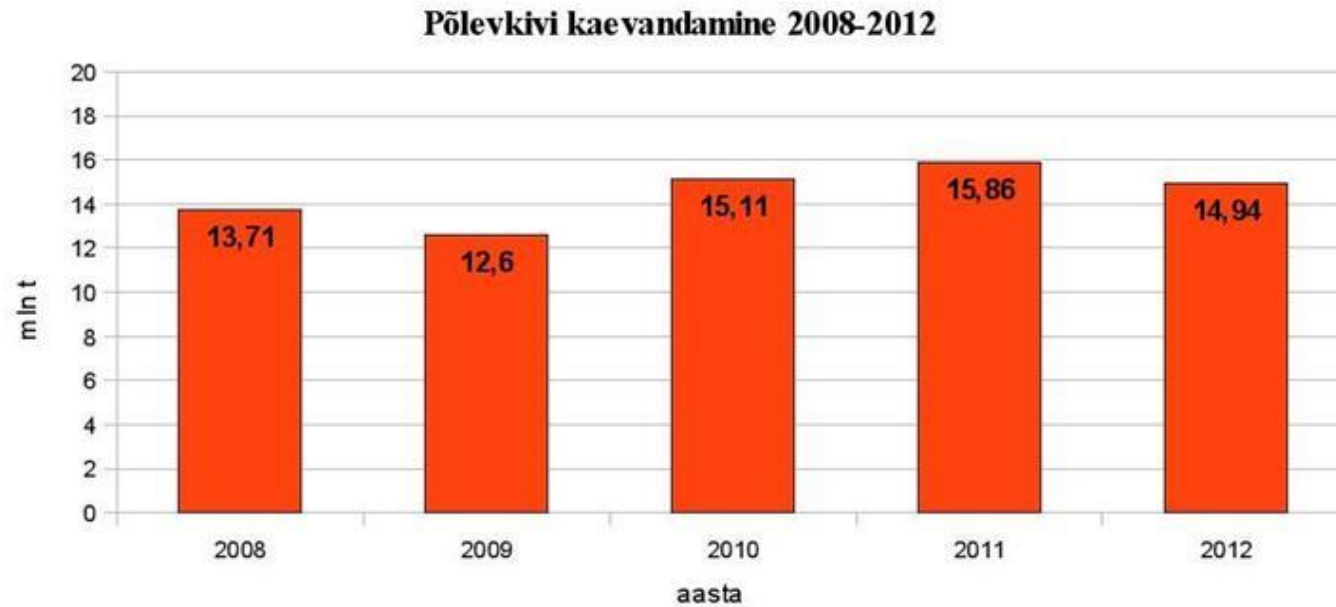
Põlevkivi kaevandamise aastamäär kaevandamisloa omanikele

Lisaks 20 mln t aastasele kaevandamismahu piirangule on Keskkonnaministeeriumi kantsleri 10.08.2009. a käskkirjaga nr 1319 kehtestatud igale põlevkivi kaevandamise loa omanikule põlevkivivaru kaevandamise maksimaalne aastamäär.

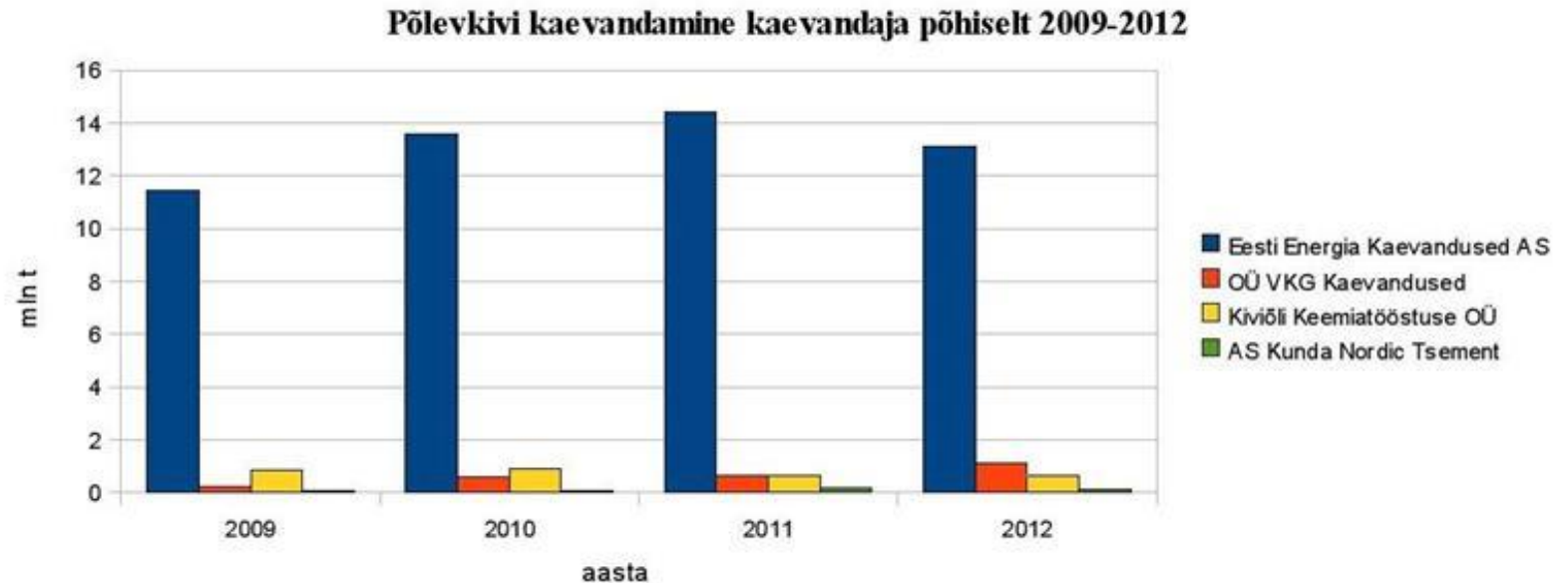
Loa omanik	Kaevandamise aastamäär (tuh t aastas)
EEK AS	15 010
OÜ VKGK	2 772
KKT OÜ	1 980
AS KNT	238
KOKKU	20 000

Ükski kaevandamisloa omanik siiani maksimaalselt kaevandanud ei ole. Kõige rohkem on kaevandanud EEK AS

Ülevaade põlevkivi kaevandamisest, hetkeolukord (I)

Ülevaade põlevkivi kaevandamisest, hetkeolukord (II)

**PÕKK alusuuringute alusel ettevõtete hinnang
põlevkivivajaduseks kehtivat kaevandamise
aastamäära arvestades kaubapõlevkivi vajaduseks
(tuh. t)**

Tegevusvaldkond	2016–2020	2021–2025	2026–2030
Elektrienergia	9428	8250	4431
Soojusenergia	287	287	277
Põlevkiviõli	14 797	15 264	15 264
Tsement	250	300	300
Kokku	24 762	24 101	20 272

Aastast 2016 põlevkiviõli võimalikud tootmisseadmed ja nende arvutuslik maksimaalne kaubapõlevkivi tarve, MJ/kg, tuh t

Põlevkiviõli tootmisseade	Kasutatava kaubapõlevkivi kütteväärtus, MJ/kg	Tootmisseadme aastakeskmise kasutustegur	Arvutuslik maksimaalne aastane kaubapõlevkivi vajadus, tuh t
VKG Kiviter-retordid	12,5	Faktiline aastane tootmisvõimsus	1695
Petroter I	8,4	0,82	1005
Petroter II	8,4	0,82	1005
Petroter III	8,4	0,82	1005
Enefit140	8,4	0,75	920
Enefit140	8,4	0,75	920
Enefit280 I	8,4	0,82	2010
Enefit280 II	8,4	0,82	2010
Enefit280 III	8,4	0,82	2010
Kiviõli Keemiatööstuse OÜ Kiviter-retordid	9	Faktiline aastane tootmisvõimsus	450
TSK-500	8,4	0,75	150
KOKKU			13180

Elektrienergia tootmine toimuks keevkihttehnoloogia plokkidel, kaubapõlevkivi hinnatav kogus oleks ~5,76 mln tonni (koos Narva linna küttega). Elektritoodang oleks ~5,71 TWh. Elektriline võimsus (7200 tunni aastase energiaploki töötamisel) ~790 MW

Ettevõtete poolt põlevkivivajadusest, arvestades ettevõtete soove ilma põlevkivikasutuse piirmäärata

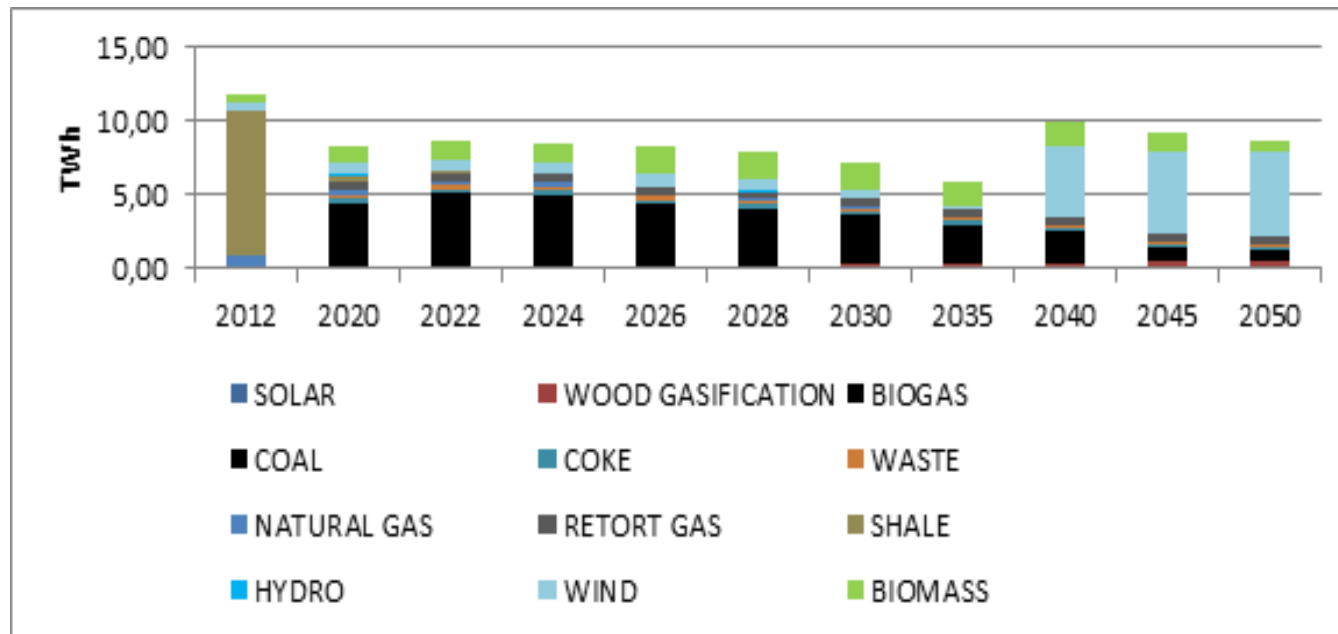
Kaubapõlevkivi:

	2020	2025	2030
Enefit 280-d ja 140-d	8 462 160	12 877 200	19 499 760
VKG Kiviter	1 759 862	1 759 862	1 759 862
VKG Petroter'id	4 001 088	4 001 088	4 001 088
Kiviõli kokku	1 448 400	1 722 150	1 995 900
Elektritootmine	9 252 199	8 439 396	5 846 601
KOKKU	24 923 709	28 799 696	33 103 211

Järeldused ettevõtete poolt planeeritavatest põlevkivivajadusest on alljärgnevad:

- VKG Grupp AS ja Kiviõli Keemiatööstuse OÜ kavandavad põlevkivivajadused aastani 2030 arvestades põlevkivikasutuse piirmäära või mitte, ei erine oluliselt. Suuremad investeeringud on kavatsatud teha aastani 2020
- Eesti Energia Narva õlitööstuse kavandavad põlevkivivajadused arvestades kehtestatud põlevkivikasutuse piirmäärasi ja mitte arvestades, erinevad mastaapselt. Põlevkiviõlitootmise vajadus vahemikus 2020 kuni 2030 –n suureneb 2,3 korda, samaaegselt põlevkivi vajadus elektritootmiseks väheneb 1,5 korda. Summaarne põlevkivivajadus Eesti Energial suureneks aastale 2020 kuni 2030 poolteist (1,5) korda, ehk 17,6 miljonilt tonnilt 25,4 tonnini

Eesti Arengufondi soovil põlevkivi ressursikasutus elektritootmiseks aastate lõikes tuleks võtta allikast EA Energy Analyses lõppraportist kui stsenaarium: Liberal- stsenaariumipõhine

Liberal stsenaariumi söest toodetava elekterenergia koguse arvestamine põlevkivist toodetavaks elektrienergiaks

Kaubapõlevkivi tuh tonni	2020	2022	2024	2026	2028	2030
Auvere-EJ-TG1	2 200	2 417	2 435	2 435	2 375	2 317
Narva-EJ-TG11	1 628	1 875	1 767	1 378	1 200	949
Narva-EJ-TG8	1 522	1 799	1 704	1 233	1 004	699
Kokku tuh tonni kaubapõlevkivi	5 350	6 091	5 906	5 047	4 579	3 965
Kokku tuh tonni geoloogilist kivi	4 458	5 076	4 922	4 206	3 815	3 304

Elektrienergia netotoodang GWh	2020	2022	2024	2026	2028	2030
Auvere-EJ-TG1	1 794	1 971	1 986	1 986	1 937	1 890
Narva-EJ-TG11	1 328	1 529	1 441	1 124	978	774
Narva-EJ-TG8	1 241	1 467	1 390	1 006	818	570
Kokku	4 363	4 967	4 816	4 116	3 734	3 233

**Võimalikud töötavad
põlevkiviõlitootmisseadmed ja nende aastane
põlevkivivajadus variantidel, kus summaarne
geoloogiline varu ei ületa vastavat 15, 20 ja 25
miljonit tonni ja söe baasil elektritootmine on
Liberal stsenaariumis asendatud põlevkiviga**

		stsenaarium 15 miljonit	stsenaarium 20 miljonit	stsenaarium 25 miljonit
Õlitootmis seade		aastane kaubapõlevkivi vajadus TJ	aastane kaubapõlevkivi vajadus TJ	aastane kaubapõlevkivi vajadus TJ
VKG Kiviterid		21187,5	21187,5	21187,5
Petroter I		8341,5	8341,5	8341,5
Petroter II		8341,5	8341,5	8341,5
Petroter III		8341,5	8341,5	8341,5
Petroter IV		0	0	8341,5
		0	0	0
Enefit 140		0	7636	7636
Enefit 140		7636	7636	7636
Enefit 280 I		16683	16683	16683
Enefit 280 II		16683	16683	16683
Enefit 280 III		16683	16683	16683
Enefit 280IV			16683	16683
Enefit 280 V			16683	16683
Enefit 280 VI			0	16683
Enefit 280 VII			0	16683
Enefit 280 VIII			0	16683
Kiviõli kiviter		4050	4050	4050
TSK -500		1350	1350	1350
Kokku TJ		109297	150299	208689,5

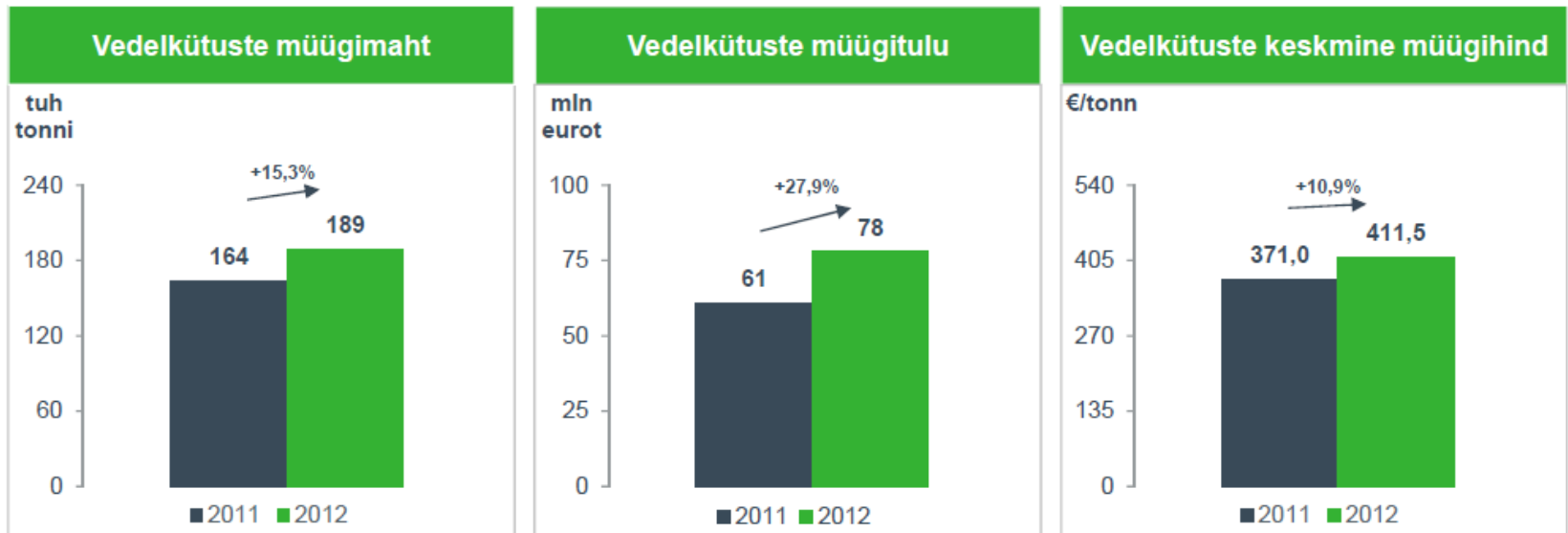
	15	20	25
Geoloogiline varu vajadus mln tonni õlitootmiseks	10,84	14,91	20,70
Kokku elektri ja õlitootmiseks kaubapõlevkivi mln. tonni	17,30	23,55	30,50
Kokku elektri ja õlitootmiseks geoloogilist varu mln. tonni	14,41	19,62	25,42
Aastane võime elektrit toota ,TWh	3,71	4,86	4,86

Põlevkiviõli tootmishind

	EUR/tonni õli kohta
15%, 15aastaks (WACC)	
Otsene investering (nagu Petroter 90 mln EUR , Enefit 230 mln EUR)	136,87
Põlevkivi kui tooraine, hind koos ressursi jt. tasudega EUR/tonn, (72% õlisse, 28% uttegaas), 18 EUR/tonn	115,24
Investeeringud prügilasse, puhastusseadmetesse, infrastruktuuri	48,69
Muud püsikulud (tööjõud)	59,55
Keskkonnamaksud	14,34
KOKKU	374,69

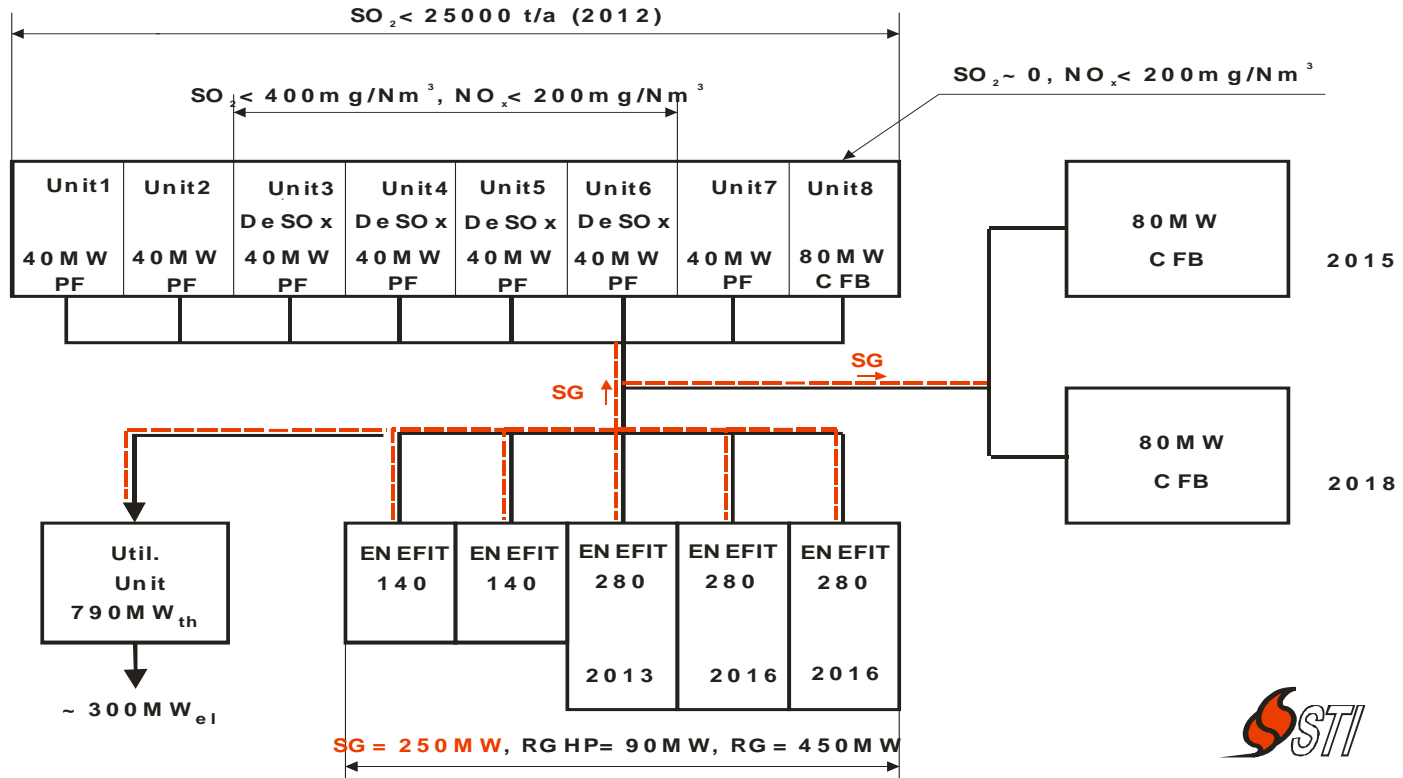
	EUR/tonni põlevkivi kohta
Tulu iga tonnilt põlevkivilt kui õli müük 411,4 EUR/ tonn	4,14
Tulu iga tonnilt põlevkivilt (tulevikutehingutega) 452 EUR/tonn	8,69

Eesti Energia veebilehelt

- Vedelkütuste rekordtoodang 2012. aastal (211 tuhat tonni), mis oli tingitud kõrgest töökindlusest (82,5%)
- Keskmine hind tuletistehinguteta 480,5 €/t (+15,1%, +62,9 €/t)
- Raske kütteõli (referentstoode) keskmine hind 515,7 €/t
- Tulevikutehingutega kaetud müük 2013. aastal 126 tuhat tonni, keskmine hind 452 €/t

Mis saab gaasist?

Võimalik õlitootmise laienemiskava ajateljel

	2015	2020	2025	2030
Eesti Energia Õlitööstus AS				
Tootmisseadmed	2 × Enefit-140 1 × Enefit-280	2 × Enefit-140 2 × Enefit-280	2 × Enefit-140 6 × Enefit-280	2 × Enefit-140 8 × Enefit-280
Gaasi teke, mln Nm³	145,2	224	539,4	697,1
VKG Oil AS				
Tootmisseadmed	2 × Petroter	4 × Petroter	4 × Petroter	4 × Petroter
Gaasi teke, mln Nm³	85,8	202	202	202
Kokku gaas, mln Nm³	231	426	741,4	899,1

Gaasist elekter

	2015	2020	2025	2030
gaasi tekkib MWh	1746428	2694215	6487765	8384540
7183 tundi (82% aastas tööaega)				
vajalik uttegaasi põletusvõimsus, MW (termiline)	243,1	375,1	903,2	1167,3
8 ja 11 plokk	160	160	160	160
auvere	80	80	80	80
puudujääv termiline võimsus, MW	-3	-135	-663	-927
35% kasutegur põlevkiviga koos põletamisel - 40% kasutegur uues gaasiplokis toodetud elekter, MWh	611250	990364	2507785	3266495
Elektriline võimsus, MW	85	138	349	455
elektri müük eur/MWh	40	64,43	67,86	66,6
Gaasi hind elektrijaamale eur/MWh	7,73	7,73	7,73	7,73
CO2 emissioon tonni aastas (56,1t CO2/TJ)	352 710	544 125	1 310 273	1 693 347
CO2 hind	10,125	15	19,875	24,75
Investeering euri 100 MW termiline =40 mln 10% 40 aastat				
gaasist elekter, eur/tonni kivi kohta	1,84	4,75	4,94	5,11
õlitootmine/tonni kivi kohta	8,66	8,66	8,66	8,66

Kokkuvõte

- Lähteülesandena kasutatud mudelarvutused elektritoomise kohta ei andnud ühtki tulemust põlevkivi kasutamiseks elektritootmiseks. Energiaplokid, mis on projekteeritud põlevkivi kasutamisel ei ole üle viidavad muu sh söe või uttegaaside põletamisele nii lihtsalt nagu mudelarvutuses näidatakse;
- Elektriturg toimib muutuvkuludega. Kui investeeringud on tehtud (a'la 300 MW plokki Auveres), siis energiaplokki tuleks mudelleerida muutuvkuludega.
- Põlevkiviõli tootmise tulukus sõltub nii õli müügihinnast, kui teostatud investeeringutest. Siiani on olnud õlitootmine ilma kapitali kuludeta.
- Põlevkiviõli tootmine ilma uttegaaside ärakasutamisetä, mis täna on ainuvõimalik soojuse ja/või elektritoomiseks, ei ole üldse mõeldav.
- Õlitööstuse laiendamine vajab ka kapitalikulutusi uttegaaside põletusseadmetesse.
- Õli tootmine saab olla kasumlik koos vaid elektritootmisega. Soojustarbijaid ei jätku.
- Uttegaasist tootev elektri ei saa sõltuda elektritarbimise graafikust.
- Tuleks läbi töötada palju erinevaid ja läbimõeldud stsenaariume. Liberaalne stsenaarium on liialt vähene. Mudelarvutusmeetod võimaldab just stsenaariumite rohkust ja analüüsi.